

Děti k ochraně osobních údajů

Nová celoevropská právní úprava zaměřená na ochranu osobních údajů v podobě Nařízení č. 2016/679 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů (tzv. **GDPR**) vstoupí v účinnost **25. května 2018**. S ohledem na charakter nařízení bude pro Českou republiku i další země EU závazná bez ohledu na termín přijetí národní prováděcí legislativy, které však GDPR poskytuje až nezvykle široký manévrovací prostor.

Mezi jeden z klíčových aspektů GDPR patří posílená ochrana dětí při používání Internetu, zejména pak zpracování osobních údajů. Mezi podstatná ustanovení v této souvislosti patří **čl. 8**, který stanoví **věkovou hranici**, od které mohou děti používat vybrané služby informační společnosti (typicky sociální sítě) samostatně, **bez rodičovského souhlasu**. Tato hranice je nastavena na 16 let, členské státy si ji však mohou prostřednictvím národní legislativy snížit až na 13 let, což odpovídá např. současné hranici pro používání Facebooku či dalších masově rozšířených sociálních sítí.

Na práva dětí v této souvislosti pamatuje rovněž **čl. 12**, podle kterého je nutné, aby **souhlas** se zpracováním osobních údajů místo dlouhých a komplikovaných podmínek plných paragrafů **používal jasně a jednoduché jazykové prostředky**.

Současná situace v České republice

V rámci návrhu českého zákona o zpracování osobních údajů se v souladu se čl. 8 GDPR počítá se stanovením věkové hranice na 13 let. V průběhu meziresortního připomínkového řízení se však hned několik institucí vyslovilo pro zvýšení této hranice na 15 či dokonce 16 let. Zatímco k této problematice se měl možnost vyjádřit např. Energetický regulační úřad, na názor dětí se nikdo bohužel neptal!

Děti jsou znepokojeny, že se přijímá důležitá regulace internetu, aniž by to s nimi bylo srozumitelně konzultováno, což je v přímém rozporu s Úmluvou o právech dítěte (článek 17 Úmluvy o svobodném přístupu k informacím a článek 12 Úmluvy o respektu k názoru dětí).

Nařízení EU o ochraně osobních údajů s dětmi nebylo a není konzultováno nehledě na to, že ve svém důsledku může vést buď k omezování svobodného přístupu k internetu, nebo k obcházení zákona. Stanovisko Pracovní skupiny zřízené dle čl. 29 (WP 29) výslovně uvádí, že členské státy by měly pamatovat na to, aby jejich rozhodnutí bylo v nejlepším zájmu dítěte. Toho lze však velmi těžko dosáhnout bez konzultace s těmi, kterých se tato legislativa týká, tj. dětmi.

Pokud by došlo ke zvýšení věkové hranice na 16 let nebo český zákon nebyl včas přijat, dostaneme se do poměrně paradoxní situace, kdy děti od svých 15. narozenin budou vedle nakupování v e-shopu moci řídit malou motorku či mít sex, ale nebudou si moci založit účet na Facebooku či na Instagramu.

Obcházení zákona

Většina dětí mladší 13 let používá pravidelně internet a služby informační společnosti. Novinkou, kterou GDPR přináší je, že k tomu nyní budou potřebovat výslovný souhlas rodičů. V případě, že správce osobních údajů bude striktně, v souladu s Nařízením, vyžadovat ověřený souhlas rodičů¹, může docházet k tomu, že rodiče požadovaný souhlas neudělí a děti tak budou zákon obcházet. Mnoho dětí mladších 13 let má svůj profil na některé ze sociálních sítí, což je v rozporu s pravidly jejich užívání, ale

¹ Odst. 2 čl. 8 Nařízení ukládá správci údajů povinnost vyvinout přiměřené úsilí a ověřit, že souhlas byl vyjádřen či alespoň schválen nositelem a vykonavatelem rodičovské odpovědnosti vůči konkrétnímu dítěti. Konkrétní procedura a forma rodičovského souhlasu není dosud vyjasněna.

není to nezákonné. S přijetím nové zákonné úpravy se to změní – tyto děti začnou, ať již vědomě nebo ne, porušovat zákon. Může také nastat efekt zakázaného ovoce, kdy se zvýší atraktivita používání sociálních služeb bez souhlasu rodičů jen díky tomu, že je to zakázané. To bude mít neblahý vliv na právní vědomí a morálku dětí. Negativní důsledky se mohou ještě výrazně zvýšit, pokud bude minimální hranice posunuta výše (14, 15 nebo 16 let).

Děti to znepokojuje!

Další komplikace spojené s rodičovským souhlasem

Již nyní je jasné, že některé evropské státy využijí možnosti snížení věkové hranice dle čl. 8 na 13 let, jiné na 15 let a další zachovají 16 let (viz grafika). Tato roztržitost nejenže jde proti snaze vytvoření tzv. jednotného digitálního trhu, ale zároveň přináší i celou řadu praktických problémů, jako např. jakým způsobem ověřovat, z jaké země (či dokonce jaké národnosti) dítě používající Internet je či zda nemá dvojí občanství.

Stanovisko Pracovní skupiny podle čl. 29 (tzv. WP 29) uvádí, že je na členském státě, zda bude při posuzování věkové hranice vycházet ze sídla hlavní provozovny správce nebo z místa pobytu subjektů údajů, tj. dětí.

U příležitosti Dne bezpečnějšího internetu 2018 vyzýváme k zamyšlení a činům, které pomohou k řešení nejasností a možných komplikací zmíněných výše.

Výzva!

1. Vyzýváme českou vládu a parlament, aby v rámci projednávání zákona o zpracování osobních údajů **jednohlasně podpořil zachování věkové hranice** dle čl. 8, resp. § 6 zákona **na 13 let**.
2. Z důvodu hrozícího prodlení žádáme českou vládu **k bezodkladnému projednání a parlament k urychlenému schválení daného zákona** tak, aby mohl nabýt účinnosti před 25. květnem 2018! V případě, že by zákon vyšel ve Sbírce zákonů později, bude platit věková hranice 16 let stanovená evropským Nařízením o ochraně osobních údajů (GDPR).
3. Vyzýváme českou vládu a parlament k **zahájení pravidelného dialogu s dětmi o zákonech**, které se nás dotýkají a k vytvoření platformy, kde budou mít děti možnost dozvědět se srozumitelným jazykem o záležitostech, které veřejná správa chystá v oblasti zákonných norem a předpisů, jež se jich týkají. A také se k nim vyjádřit.

V Praze dne 6.2.2018

Výzva je výsledkem diskuze Národního centra bezpečnějšího internetu s dětmi.

Výzva byla zveřejněna v průběhu tiskové konference konané dne 6.2.2018 v Evropském domě v Praze u příležitosti Dne bezpečnějšího internetu 2018 (www.saferinternetday.cz). Poté byla rozeslána prostřednictvím datové schránky na Úřad vlády, kancelář Poslanecké sněmovny ČR a kancelář Senátu PS ČR.

Kontakt:

Mgr. Jiří Průša

e-mail: jiri.prusa@cz.nic